

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 46075/16)

ΑΠΟΦΑΣΗ

Άρθρο 8 • Οικογενειακή ζωή • Θετικές υποχρεώσεις • Καθυστερήσεις στην διαδικασία σχετικά με τον καθορισμό του τρόπου επικοινωνίας μεταξύ πατέρα και τέκνου • Περισσότερο από πέντε έτη και εννέα μήνες για τέσσερις βαθμούς δικαιοδοσίας, συμπεριλαμβανομένης και της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

23 Σεπτεμβρίου 2021

Η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποβληθεί σε μικροαλλαγές ως προς την μορφή.

Στην υπόθεση Αναγνωστάκης και λοιποί κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε Τμήμα, η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Péter Paczolay, *πρόεδρος,*

Krzysztof Wojtyczek,

Alena Poláčková,

Gilberto Felici,

Erik Wennerström,

Lorraine Schembri Orland,

Ιωάννης Κτιστάκης, *δικαστές,*

και Renata Degener, *γραμματέας τμήματος,*

Αφού έλαβε υπόψη την πιο πάνω αναφερόμενη προσφυγή (αριθ. 46075/16) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, με την οποία τρεις υπήκοοι του Κράτους αυτού, ο κ. Νικόλαος Αναγνωστάκης («ο πρώτος προσφεύγων»), η κ. Ιωάννα Αναγνωστάκη-Πουλοπούλου (η «δεύτερη προσφεύγουσα») και ο κ. Ανδρέας Αναγνωστάκης («ο τρίτος προσφεύγων») προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 28 Ιουλίου 2016 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»),

Αφού έλαβε υπόψη τις παρατηρήσεις οι οποίες κοινοποιήθηκαν από την εναγόμενη κυβέρνηση και εκείνες οι οποίες κοινοποιήθηκαν σε απάντηση από τους προσφεύγοντες,

Αφού έλαβε υπόψη τα σχόλια τα οποία ελήφθησαν από την κ. Ευγενία-Μάρθα Καραμπαλή στην οποία η πρόεδρος του τμήματος επέτρεψε να παρέμβει ως τρίτη,

Αφού σημείωσε ότι στις 20 Ιανουαρίου 2017, η προσφυγή κοινοποιήθηκε στην Κυβέρνηση,

Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 31 Αυγούστου 2021,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε την πιο πάνω ημερομηνία:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η υπόθεση αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας των προσφευγόντων, οι οποίοι είναι ο πατέρας και ο παππούς και η γιαγιά ενός τέκνου ηλικίας δύο ετών κατά την ημερομηνία κατάθεσης της προσφυγής, καθώς και την διάρκεια των διαδικασιών που έφεραν τους προσφεύγοντες αντιμέτωπους με την μητέρα του τέκνου, κυρία Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη, όσον αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

2. Οι προσφεύγοντες έχουν γεννηθεί αντίστοιχα το 1983, 1949 και 1940. Εκπροσωπούνται από τους κυρίους Α. Αναγνωστάκη και V. Berger, δικηγόρους με έδρα την Αθήνα και το Παρίσι αντίστοιχα.

3. Η ελληνική κυβέρνηση (η «Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από την εντεταλμένη του αντιπροσώπου της, Δρα Α. Μαγριππή, δικαστική πληρεξούσιο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

I. ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Οι προσφεύγοντες είναι ο πατέρας και η γιαγιά και ο παππούς ενός τέκνου ηλικίας δύο ετών κατά την ημερομηνία κατάθεσης της προσφυγής. Το τέκνο, το οποίο δεν είχε ακόμη όνομα, φέρει το επώνυμο του πρώτου προσφεύγοντος και διαμένει με την μητέρα του, την κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη που είναι τρίτη παρεμβαίνουσα στην παρούσα υπόθεση.

5. Στις 23 Σεπτεμβρίου 2014 γεννήθηκε εκτός γάμου το τέκνο του πρώτου προσφεύγοντος και της κ. Ευγενίας-Μάρθας Καράμπαλη.

6. Στις 20 Οκτωβρίου 2014, ο πρώτος προσφεύγων προέβη στην εκούσια αναγνώριση του τέκνου ενώπιον συμβολαιογράφου. Μέσα στην πράξη της αναγνώρισης διευκρινίστηκε ότι ο πρώτος προσφεύγων και η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη συμφώνησαν να ασκούν από κοινού την γονική μέριμνα.

II. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

7. Στις 23 Νοεμβρίου 2015, η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη προσέφυγε ενώπιον του μονομελούς πρωτοδικείου Αθηνών («το δικαστήριο»). Αυτή κατέθεσε μία αίτηση για την λήψη προσωρινών μέτρων προκειμένου να επιτύχει εκ μέρους του πρώτου προσφεύγοντος ή, επικουρικώς, της δεύτερης και του τρίτου των προσφευγόντων την προσωρινή καταβολή του ποσού των 1.000 ευρώ μηνιαίως για την κάλυψη των αναγκών του τέκνου της, και τούτο μέχρι την δημοσίευση μιας οριστικής απόφασης η οποία θα εκδιδόταν επί μιας κύριας αγωγής σχετικά με το τέκνο, την οποία αυτή θα ασκούσε κατά των προσφευγόντων. Η συζήτηση της αίτησης αυτής ορίστηκε για τις 18 Δεκεμβρίου 2015.

8. Στις 10 Δεκεμβρίου 2015, η δεύτερη και ο τρίτος των προσφευγόντων κατέθεσαν μία αίτηση για την λήψη ασφαλιστικών μέτρων προκειμένου να διαταχθούν προσωρινά μέτρα κατά της κ. Ευγενίας-Μάρθας Καράμπαλη και ζήτησαν από το δικαστήριο να εκδικάσει την αίτησή τους στις 18 Δεκεμβρίου 2015 μαζί με εκείνη της κ. Ευγενίας-Μάρθας Καράμπαλη. Ζήτησαν την προσωρινή ρύθμιση του δικαιώματος επικοινωνίας τους. Ειδικότερα, αυτοί ζήτησαν να παραλαμβάνουν το τέκνο τις πρώτες δεκαπέντε ημέρες εκάστου μηνός ή, επικουρικώς, κάθε εβδομάδα από την Παρασκευή ώρα 17 μέχρι την Δευτέρα ώρα 8, καθώς και συγκεκριμένες ημέρες κατά την διάρκεια των διακοπών και των εορτών. Ζήτησαν επίσης «να [τους] επιτραπεί να ασκήσουν το δικαίωμα επικοινωνίας τους αμέσως όλες τις Παρασκευές και τα Σαββατοκύριακα, κατά το πέρας της συζήτησης». Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, το αίτημα αυτό εμπεριείχε ένα αίτημα προσωρινής διαταγής, αλλά, κατά την κατάθεσή του, οι προσφεύγοντες δεν ζήτησαν από τον δικαστή υπηρεσίας την άμεση και χωριστή εξέταση του αιτήματος αυτού πριν την συζήτηση που είχε οριστεί για τις 18 Δεκεμβρίου 2015. Μία χειρόγραφη σημείωση εγγραφείσα επί του αιτήματος προσωρινής διαταγής ανέφερε ότι το τελευταίο είχε απορριφθεί.

9. Στις 18 Δεκεμβρίου 2015, η δεύτερη και ο τρίτος των προσφευγόντων κατέθεσαν ένα σημείωμα ενώπιον του πρωτοδικείου ζητώντας την απόρριψη της

αίτησης που είχε κατατεθεί από την κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη εναντίον τους όσον αφορά την διατροφή.

10. Την ίδια ημέρα, το δικαστήριο εξέτασε την αίτηση για την λήψη προσωρινών μέτρων που είχε κατατεθεί από την κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη στις 23 Νοεμβρίου 2015 καθώς και εκείνη της δεύτερης και του τρίτου των προσφευγόντων της 10 Δεκεμβρίου 2015 (απόφαση με αριθμό 2924/2016). Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι, αναφερόμενη στην απόφαση αυτή, η δεύτερη προσφεύγουσα είχε εκπροσωπήσει όλους τους προσφεύγοντες.

11. Κατά την συζήτηση, ο πρώτος προσφεύγων υπέβαλε ένα σημείωμα. Αυτός κατέθεσε, μεταξύ άλλων, μία αίτηση για την προσωρινή ρύθμιση των όρων επικοινωνίας με το τέκνο. Η αίτηση αυτή είχε το ίδιο περιεχόμενο με εκείνο της αίτησης της δεύτερης και του τρίτου των προσφευγόντων, όσον αφορά τον χρόνο της επικοινωνίας, ήτοι να παραλαμβάνουν το τέκνο τις πρώτες δεκαπέντε ημέρες εκάστου μηνός ή, επικουρικός, κάθε εβδομάδα από την Παρασκευή ώρα 17 μέχρι την Δευτέρα ώρα 8, συμπεριλαμβανομένων και των διανυκτερεύσεων, καθώς και συγκεκριμένες ημέρες κατά την διάρκεια των διακοπών και των εορτών. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, κανένα αίτημα προσωρινής διαταγής δεν συμπεριλήφθηκε στην διαδικασία μέχρι την δημοσίευση μιας απόφασης. Η δεύτερη και ο τρίτος των προσφευγόντων, καθώς και η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη, ζήτησαν από το δικαστήριο την χορήγηση μιας προσωρινής διαταγής. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι η δικογραφία δεν αναφέρει σε τί συνίσταντο ακριβώς τα αιτήματά τους και ότι θα μπορούσαμε να σκεφθούμε ότι επρόκειτο για αιτήματα σχετικά με τον καθορισμό του ύψους της διατροφής και με τον τρόπο επικοινωνίας της δεύτερης και του τρίτου των προσφευγόντων με το τέκνο. Το δικαστήριο απέρριψε όλα αυτά τα αιτήματα.

12. Με την απόφαση με αριθμό 2924/2016 της 27 Ιουνίου 2016, το δικαστήριο έκανε εν μέρει δεκτή την αίτηση της κ. Ευγενίας-Μάρθας Καράμπαλη όσον αφορά τον καθορισμό του ύψους της διατροφής και υποχρέωσε προσωρινά τον προσφεύγοντα να της καταβάλλει το ποσό των 600 ευρώ μηνιαίως. Μέσα στην απόφαση αυτή αναφερόταν ότι ο πρώτος προσφεύγων είχε υποβάλει ένα σημείωμα, ασκώντας με τον τρόπο αυτό μία ανταίτηση σχετική με το δικαίωμα

επικοινωνίας του. Το δικαστήριο έκρινε ότι το αίτημα αυτό έπρεπε να εξετασθεί μαζί με εκείνα που σχετίζονταν με τα προσωρινά μέτρα. Έκανε εν μέρει δεκτή την αίτηση της δεύτερης και του τρίτου των προσφευγόντων και ρύθμισε προσωρινά τον τρόπο επικοινωνίας με το τέκνο. Ειδικότερα, χορηγήθηκε στην δεύτερη και στον τρίτο των προσφευγόντων ένα δικαίωμα επικοινωνίας τις Κυριακές επί τρεις ώρες στην κατοικία της κ. Ευγενίας-Μάρθας Καράμπαλη. Το δικαστήριο ρύθμισε, επίσης, προσωρινά τους όρους της επικοινωνίας του πρώτου προσφεύγοντος με το τέκνο: ήτοι ένα δικαίωμα επικοινωνίας κάθε Σάββατο απόγευμα επί τρεις ώρες, εκτός από τις είκοσι πρώτες ημέρες του μηνός Αυγούστου. Οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι η απόφαση αυτή περιέχει ανακρίβειες, διότι ο εκπρόσωπός τους δεν μνημονευόταν σε αυτήν.

13. Όσον αφορά την σχέση του πρώτου προσφεύγοντος με το τέκνο. Το δικαστήριο έκρινε ότι:

«Οι σχέσεις των διαδίκων δεν εξελίχθηκαν χωρίς συγκρούσεις, διότι ο καθού (1^{ος} προσφεύγων) άρχισε βαθμηδόν να επιδεικνύει αδιαφορία έναντι της αιτούσας και μετέβαινε στην οικία της λιγότερο συχνά για να δει τον γιο του [...]

«[...] Όσον αφορά το αίτημα [των προσφευγόντων] (...) για την προσωρινή ρύθμιση του τρόπου επικοινωνίας με το τέκνο, από τα (...) ανωτέρω αποδεικτικά στοιχεία πιθανολογείται ότι η προσωπική επικοινωνία τους με το τέκνο θα συμβάλει στην φυσιολογική ψυχοσωματική ανάπτυξή του. Ως εκ τούτου, πρέπει να ρυθμιστεί ο τρόπος της προσωπικής επικοινωνίας με το τέκνο. Το δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη του το ανώτερο συμφέρον του (...), την ηλικία του και τις ιδιαίτερες συνθήκες της ζωής του, κρίνει ότι οι καθών (...) πρέπει να έχουν μία επικοινωνία [με το τέκνο], όπως ορίζεται στο διατακτικό της παρούσας απόφασης. Ο τρόπος επικοινωνίας πρέπει να είναι σύμφωνος προς το ανώτερο συμφέρον του τέκνου, διότι ευνοούν την ανάπτυξή του και τον δεσμό μεταξύ [του τέκνου και των καθών]. Κατά συνέπεια αυτός πρέπει να ρυθμιστεί σύμφωνα με αυτά που ορίζονται στο διατακτικό. Επιπλέον, απειλείται κατά της (...) αιτούσας κράτηση δύο (2) μηνών και

χρηματική ποινή εκτατό (100) ευρώ σε περίπτωση παραβίασης του διατακτικού της (παρούσας) απόφασης. [...].

14. Η συζήτηση ενώπιον του δικαστηρίου, το οποίο θα αποφαινόταν οριστικά επί της διαφοράς, ορίστηκε για τις 4 Ιουνίου 2018. Μέχρι την ημερομηνία αυτή, εφαρμοζόταν η απόφαση αριθ. 2924/2016.

15. Εν τω μεταξύ, την 1^η Ιουνίου 2016, ο προσφεύγων κατέθεσε μία αίτηση ενώπιον του εισαγγελέως ανηλίκων Αθηνών. Ισχυρίστηκε ότι, από τις 5 Οκτωβρίου 2015, η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη τον εμποδίζει να έχει επικοινωνία με το τέκνο του και ότι δεν είχε νέα του, συμπεριλαμβανομένου και όσον αφορά την υγεία του, και τούτο παρά τις προσπάθειές του. Ζήτησε από τον εισαγγελέα να διατάξει την υπηρεσία προστασίας ανηλίκων ή την κοινωνική υπηρεσία του Δήμου Αθηναίων ή το σωματείο για την ισότητα των γονέων και του παιδιού «ΓΟΝΕΙΣ» (α) να συμβουλέψουν την κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη να μην εμποδίζει την επικοινωνία μεταξύ του πατέρα και του τέκνου, (β) να της υπενθυμίσουν την υποχρέωσή της να αναθρέψει το τέκνο αποδεχόμενη και επιτρέποντας την επικοινωνία μεταξύ του πατέρα και του τέκνου και (γ) να διαπιστώσουν ότι το ανώτερο συμφέρον του τέκνου απαιτεί την διατήρηση μιας επικοινωνίας μεταξύ αυτού και της πατρικής οικογένειας.

16. Στις 13 Ιουλίου 2016, η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη άσκησε ενώπιον του δικαστηρίου μία αγωγή κατά του πρώτου προσφευγόντος και, επικουρικός, κατά της δεύτερης και του τρίτου των προσφευγόντων προκειμένου να επιτύχει τον οριστικό καθορισμό του ύψους της διατροφής, ήτοι το ποσό των 1.125 ευρώ τον μήνα. Το οποίο ο πρώτος προσφεύγων όφειλε να του καταβάλει επί δύο έτη από την κατάθεση της αγωγής. Η συζήτηση της υπόθεσης ορίστηκε για τις 4 Ιουνίου 2018, ημερομηνία κατά την οποία το δικαστήριο επρόκειτο να αποφανθεί επίσης την διαφορά όσον αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας των προσφευγόντων (πιο πάνω παράγραφος 14).

17. Στις 5 Δεκεμβρίου 2016, ο πρώτος προσφεύγων κατέθεσε ενώπιον του δικαστηρίου μία αίτηση για την λήψη προσωρινών μέτρων καθώς και ένα αίτημα προσωρινής διαταγής. Ισχυρίστηκε ότι το τέκνο είχε διαταραχές της ομιλίας και

κάλεσε το δικαστήριο να υποχρεώσει την κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη να του παραδώσει το τέκνο ώστε να το οδηγήσει σε ένα θεραπευτικό κέντρο, όπου αυτό θα εξεταζόταν, θα παρακολουθείτο και θα ακολουθούσε μία θεραπεία για τις διαταραχές της ομιλίας.

18. Στις 7 Δεκεμβρίου 2016, το δικαστήριο έκανε δεκτό το αίτημα προσωρινής διαταγής. Η συζήτηση η οποία αφορούσε τα προσωρινά μέτρα ορίστηκε για την 1^η Μαρτίου 2017.

19. Στις 16 Δεκεμβρίου 2016, η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη κατέθεσε μία αγωγή ζητώντας να δοθεί ένα όνομα στο τέκνο. Η συζήτηση ορίστηκε για τις 9 Οκτωβρίου 2017.

20. Στις 30 Δεκεμβρίου 2016, ο πρώτος προσφεύγων κατέθεσε στο δικαστήριο μία νέα αίτηση για την λήψη ασφαλιστικών μέτρων καθώς και ένα αίτημα προσωρινής διαταγής. Ισχυρίστηκε ότι, ενώ ο ίδιος έλειπε στο εξωτερικό για επαγγελματικούς λόγους, η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη δεν παρουσιάστηκε με το τέκνο στο θεραπευτικό κέντρο σε δύο συνεδρίες. Ζήτησε από το δικαστήριο να υποχρεώσει την τελευταία να παραδώσει το τέκνο στην δεύτερη προσφεύγουσα, στις 10 και 12 Ιανουαρίου 2017, προκειμένου αυτό να εξετασθεί στο θεραπευτικό κέντρο.

21. Στις 4 Ιανουαρίου 2017, το δικαστήριο έκανε δεκτό το αίτημα προσωρινής διαταγής.

22. Στις 16 Φεβρουαρίου 2017, ο πρώτος προσφεύγων κατέθεσε μία έγκληση κατά της κ. Ευγενίας-Μάρθας Καράμπαλη ενώπιον του εισαγγελέως πρωτοδικών Αθηνών. Από την δικογραφία προκύπτει ότι η έγκληση αυτή είναι πάντοτε εκκρεμής.

23. Στις 28 Φεβρουαρίου 2017, ο πρώτος προσφεύγων κατέθεσε μία ανταγωγή σχετικά με το όνομα του τέκνου.

24. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, μέχρι τις 23 Φεβρουαρίου 2017, οι προσφεύγοντες δεν είχαν καταθέσει αγωγή για την οριστική ρύθμιση του τρόπου της επικοινωνίας με το τέκνο ή οποιαδήποτε άλλη αγωγή σχετικά με το τέκνο.

25. Στις 24 Μαΐου 2017, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του δικαστηρίου μία αίτηση για την λήψη προσωρινών μέτρων κατά της κ. Ευγενίας-

Μάρθας Καράμπαλη. Υποστηρίζοντας ότι οι συνθήκες της υπόθεσης είχαν αλλάξει από την δημοσίευση της απόφασης με αριθμό 2924/2016, ζήτησαν την μεταρρύθμιση της απόφασης αυτής.

26. Στις 18 Αυγούστου 2017, το δικαστήριο μεταρρύθμισε την απόφαση με αριθμό 2924/2016 (απόφαση με αριθμό 6187/2017). Αυτό διαπίστωσε πράγματι την αλλαγή δύο συνθηκών οι οποίες είχαν οδηγήσει στην απόφαση με αριθμό 2924/2016, ήτοι ότι, από τις 31 Ιουλίου 2017, ο πρώτος προσφεύγων διέμενε μόνιμα στην Ελλάδα, γεγονός το οποίο δεν θα μπορούσε να έχει ληφθεί υπόψη στην απόφαση με αριθμό 2924/2016, και πιθανολογήθηκε ότι, για λόγους σχετιζόμενους με την φυσιολογική ανάπτυξη του τέκνου, το τελευταίο έπρεπε να έχει πιο συχνή επικοινωνία με τον πατέρα του. Τόνισε ότι, επειδή πιθανολογήθηκε ότι το τέκνο είχε ένα πρόβλημα υγείας και λόγω της πολύ νεαρής ηλικίας του, η διανυκτέρευση στην οικία του πατέρα του δεν ήταν προς το συμφέρον του. Το δικαστήριο ρύθμισε προσωρινά τον τρόπο της επικοινωνίας των προσφευγόντων με το τέκνο: στον πρώτο προσφεύγοντα χορηγήθηκε το δικαίωμα να βλέπει τον γιο του κάθε Τρίτη και Πέμπτη, από τον Οκτώβριο μέχρι τον Μάιο, από ώρα 16 μέχρι ώρα 19 και, από τον Ιούνιο μέχρι τον Σεπτέμβριο, από ώρα 17 μέχρι ώρα 20, το πρώτο και το τρίτο Σάββατο εκάστου μηνός από ώρα 11 μέχρι ώρα 20, την δεύτερη και την τέταρτη Κυριακή εκάστου μηνός από ώρα 16 μέχρι ώρα 20, εκτός από τις είκοσι πρώτες ημέρες του μηνός Αυγούστου, και τέλος κάποιες ημέρες αργίας και εορτής. Στην δεύτερη και στον τρίτο των προσφευγόντων χορηγήθηκε ένα δικαίωμα επικοινωνίας την πρώτη και την τρίτη Κυριακή εκάστου μηνός, από τον Οκτώβριο μέχρι τον Μάιο, από ώρα 16 μέχρι ώρα 19 και, από τον Ιούνιο μέχρι τον Σεπτέμβριο, από ώρα 17 μέχρι ώρα 20, εκτός από τις είκοσι πρώτες ημέρες του μηνός Αυγούστου. Το δικαστήριο όρισε ότι οι επισκέψεις αυτές δεν θα έπρεπε να λαμβάνουν χώρα στην κατοικία της κ. Ευγενίας-Μάρθας Καράμπαλη.

27. Στις 30 Νοεμβρίου 2017, η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη κατέθεσε μία αίτηση μεταρρύθμισης της απόφασης με αριθμό 6187/2017. Ζήτησε, μεταξύ άλλων, τον περιορισμό του δικαιώματος επικοινωνίας του πρώτου προσφεύγοντος, διότι αυτός φερόταν να έχει κακή συμπεριφορά έναντι των

τρίτων, γεγονός το οποίο φερόταν να θέτει σε κίνδυνο την καλή ανατροφή του τέκνου.

28. Στις 24 Απριλίου 2018, το δικαστήριο απέρριψε την αίτηση αυτή (απόφαση με αριθμό 2606/2018).

29. Εν τω μεταξύ, στις 16 Απριλίου 2018, ο πρώτος προσφεύγων άσκησε μία αγωγή για την ρύθμιση του δικαιώματος επικοινωνίας του και την από κοινού άσκηση της επιμέλειας του τέκνου.

30. Στις 4 Ιουνίου 2018, το δικαστήριο δίκασε επί της ουσίας. Στις 10 Σεπτεμβρίου 2018, το δικαστήριο δημοσίευσε την απόφαση με αριθμό 585/2018. Αυτό εξέτασε από κοινού (α) την αγωγή με την οποία ζητήθηκε να καθοριστεί το ύψος της διατροφής, την οποία είχε ασκήσει η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη στις 13 Ιουλίου 2016, (β) την αγωγή με την οποία ζητήθηκε η ρύθμιση του δικαιώματος επικοινωνίας του πρώτου προσφεύγοντος και η συνεπιμέλεια του τέκνου, η οποία είχε κατατεθεί από τον πρώτο προσφεύγοντα στις 16 Απριλίου 2018, (γ) την αίτηση για την λήψη προσωρινών μέτρων και την μεταρρύθμιση της απόφασης με αριθμό 6187/2018, η οποία είχε κατατεθεί από τον πρώτο προσφεύγοντα στις 11 Μαΐου 2018, και (δ) την αγωγή η οποία ασκήθηκε από την κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη στις 21 Μαΐου 2018 έναντι εκείνης που είχε κατατεθεί από τον πρώτο προσφεύγοντα στις 16 Απριλίου 2018.

31. Το δικαστήριο απέρριψε την πιο πάνω αναφερόμενη τελευταία αγωγή ως απαράδεκτη και ρύθμισε τον τρόπο επικοινωνίας του πρώτου προσφεύγοντος πρώτα εκτός των εορτών και των διακοπών και, στην συνέχεια, κατά την διάρκεια των εορτών και των διακοπών. Ρύθμισε τον τρόπο επικοινωνίας εκτός των εορτών και των διακοπών ως ακολούθως:

«Α) Επικοινωνία εκτός των εορτών και των διακοπών

A1) Μέχρι τις 31.10.2018:

(α) κάθε Τρίτη και Πέμπτη από ώρα 17 μέχρι ώρα 20,

(β) τα Σαββατοκύριακα τα οποία περιλαμβάνουν το πρώτο και το τρίτο Σάββατο εκάστου μηνός, από το Σάββατο ώρα 10 μέχρι την Κυριακή ώρα 20 (συμπεριλαμβανομένης και της διανυκτέρευσης).

A2) Από την 1^η.11.2018 μέχρι τις 31.03.2019:

- (α) κάθε Τρίτη και Πέμπτη από ώρα 17 μέχρι ώρα 20,
- (β) τα Σαββατοκύριακα τα οποία περιλαμβάνουν το πρώτο και το τρίτο Σάββατο εκάστου μηνός, από την Παρασκευή ώρα 16 μέχρι την Κυριακή ώρα 20 (συμπεριλαμβανομένης και της διανυκτέρευσης).

A3) Από την 1^η.04.2019 και έπειτα:

- (α) κάθε Πέμπτη, από ώρα 17 μέχρι ώρα 20, καθώς και κάθε Τρίτη που ακολουθεί το Σαββατοκύριακο κατά την διάρκεια του οποίου το δικαίωμα επικοινωνίας δεν είχε ασκηθεί,
- (β) τα Σαββατοκύριακα τα οποία περιλαμβάνουν το πρώτο και το τρίτο Σάββατο εκάστου μηνός, από την Παρασκευή ώρα 16 μέχρι την Δευτέρα ώρα 8 (συμπεριλαμβανομένης και της διανυκτέρευσης).

32. Το δικαστήριο όρισε επίσης το ύψος της διατροφής την οποία ο προσφεύγων όφειλε να καταβάλλει στην κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη κάθε μήνα.

33. Στις 24 και 25 Οκτωβρίου 2018, ο πρώτος προσφεύγων και η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη άσκησαν αντίστοιχα έφεση κατά της απόφασης με αριθμό 585/2018.

34. Στις 21 Μαρτίου 2019, το εφετείο Αθηνών («το εφετείο») εκδίκασε τις εφέσεις (η απόφαση με αριθμό 1600/2019). Κατά πρώτο λόγο, όρισε εκ νέου το ύψος της διατροφής το οποίο ο προσφεύγων θα όφειλε να καταβάλλει κάθε μήνα στην κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη. Κατά δεύτερο λόγο, εξέτασε τον τρόπο της επικοινωνίας του πρώτου προσφεύγοντος, όπως τον είχε ορίσει το πρωτοδικείο με την απόφασή του με αριθμό 585/2018. Έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι το τέκνο δεν είχε αρνητικά συναισθήματα έναντι του πατέρα του και έναντι του περιβάλλοντος του τελευταίου, διότι, από τον μήνα Αύγουστο 2017, αυτό είχε στην διάρκεια των λίγων ωρών που μοιραζόταν με τον πατέρα του σταθερές και πυκνές σχέσεις οι οποίες είχαν συμβάλει στην ενίσχυση των προσωπικών δεσμών τους. Δέχθηκε ότι στο παρελθόν είχαν ήδη δημιουργηθεί δεσμοί, αμέσως μετά την γέννηση του τέκνου, δεδομένου ότι ο πρώτος προσφεύγων είχε εκουσίως συμβάλει στην φροντίδα του νεογνού και επιμένει στην διατήρηση δεσμών με το τέκνο κατά την

διάρκεια του χρονικού διαστήματος που ήταν στο εξωτερικό. Προσέθεσε ότι η πρόβλεψη να διανυκτερεύει το τέκνο τα Σάββατα στην οικία του πατέρα του εξυπηρετούσε από την φύση της με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, αφ' ενός, την ανάγκη του τέκνου να έχει επαρκή επικοινωνία με το περιβάλλον του πατέρα του και, αφ' ετέρου, την ανάγκη να μην αλλάζουν τα σημεία αναφοράς της συνήθους κατοικίας του, η οποία είναι εκείνη της μητέρας του, γεγονός το οποίο θα μπορούσε να διαταράξει την εσωτερική ηρεμία και την ισορροπία του, και ιδίως το νεαρό της ηλικίας του που απαιτεί μία «μεγαλύτερη σταθερότητα περιβάλλοντος» για το ανήλικο, προκειμένου να δημιουργηθεί σε αυτό ένα αίσθημα ασφαλείας και αυτοπεποίθησης.

35. Στις 7 Ιουνίου 2019, ο πρώτος προσφεύγων κατέθεσε αίτηση αναίρεσης κατά της απόφασης με αριθμό 1600/2019. Υποστήριξε, μεταξύ άλλων, ότι το εφετείο δεν είχε περιλάβει μέσα στην απόφασή του τις εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου όσον αφορά την χρονική κατανομή της συνεπιμέλειας. Θεωρούσε ότι το εφετείο είχε απαρχαιωμένες αντιλήψεις επί του ζητήματος της ύπαρξης δύο κατοικιών για το τέκνο, δημιουργώντας έτσι μία κατάσταση ανισότητας μεταξύ των γονέων υπέρ της μητέρας. Επικαλέστηκε διάφορα επιχειρήματα επί της αναγκαιότητας να διαταχθεί η συνεπιμέλεια και ισχυρίστηκε ότι το συμφέρον του τέκνου ήταν να διαμένει εναλλάξ στην οικία των δύο γονέων. Πρόσθεσε τέλος ότι το εφετείο είχε κρίνει ότι το τέκνο έπρεπε να διαμένει στην οικία της μητέρας του, ενώ είχε θεωρήσει ότι ήταν ένας άξιος και αφοσιωμένος πατέρας. Προέβαλε επίσης επιχειρήματα σχετικά με ορισμένες πτυχές της απόφασης με αριθμό 1600/2019 τις οποίες θεωρούσε προβληματικές, όπως ισχυρισμούς οι οποίοι φέρονται να μην έχουν εξεταστεί, και στοιχεία της απόφασης όσον αφορά την διατροφή.

36. Στις 11 Αυγούστου 2021, ο Άρειος Πάγος εξέδωσε την απόφασή του με αριθμό 1020/2021. Από την δικογραφία προκύπτει ότι αυτή δεν έχει ακόμη καθαρογραφεί.

III. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΝΤΩΝ ΜΕ ΤΟ ΤΕΚΝΟ

37. Η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι δεν είναι σε θέση να προσδιορίσει με βεβαιότητα ποια ήταν η σχέση του πρώτου προσφεύγοντος με την κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη και με το τέκνο ούτε ποια ήταν η επικοινωνία μεταξύ των προσφευγόντων και του τέκνου μέχρι τις 23 Νοεμβρίου 2015, ημερομηνία κατά την οποία η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη άσκησε την αίτησή της ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Παραπέμπει προς τούτο στην απόφαση με αριθμό 2924/2016 του πρωτοδικείου Αθηνών, σύμφωνα με την οποία: «εν τούτοις, οι σχέσεις των διαδίκων δεν [είχαν] εξελιχθεί χωρίς συγκρούσεις, διότι ο καθού [1^{ος} προσφεύγων] άρχισε βαθμιαία να επιδεικνύει αδιαφορία έναντι της αιτούσας και μετέβαινε στην οικία της λιγότερο συχνά για να δει τον γιο του.»

38. Οι προσφεύγοντες απαντούν ότι, δώδεκα ημέρες μετά την γέννηση του τέκνου, η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη είχε «αποβάλει δια της βίας» τον πρώτο προσφεύγοντα από την συζυγική κατοικία τους. Ο ενδιαφερόμενος υποστηρίζει ότι, παρά την «αποβολή» του από την κατοικία, δεν έπαψε να επισκέπτεται τον γιο του κάθε ημέρα επί ένα έτος, να τον ταΐζει, να τον φροντίζει, να τον διασκεδάζει και να τον περιθάλπει. Δεν τον επισκεπτόταν όταν η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη δεν του επέτρεπε. Επιπλέον, τον είχε προσθέσει στην ασφάλειά του και κατέβαλλε εγκαίρως τα ασφάλιστρα. Προσθέτει ότι τον πήγε τρεις φορές στον παιδίατρο και ότι τον συνόδευε καθημερινά στα μαθήματα κολύμβησής του. Από τον μήνα Μάρτιο 2015, πήγαινε και τον έπαιρνε κάθε Κυριακή πρωί και τον επέστρεφε στην κατοικία του το βράδυ. Μερικές φορές, το τέκνο διανυκτέρευε στην οικία του. Στην διάρκεια του καλοκαιριού του 2015, ο πρώτος προσφεύγων και το τέκνο φέρονται να πέρασαν διακοπές μαζί στην πόλη της Καλαμάτας. Από τις 23 Νοεμβρίου 2015, ο προσφεύγων καταβάλλει μία διατροφή 600 ευρώ τον μήνα.

ΤΟ ΣΥΝΑΦΕΣ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

39. Τα άρθρα 690 § 1 και 691 του κώδικα πολιτικής δικονομίας (ΚΠολΔ) τροποποιήθηκαν από τον νόμο 4335/2015, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουνίου 2016. Ο νόμος αυτός εισήγαγε επίσης το άρθρο 691Α του ΚΠολΔ.

Οι συναφείς διατάξεις του ΚΠολΔ έχουν ως εξής:

Άρθρο 690 § 1

«Σε υποθέσεις που αφορούν ασφαλιστικά μέτρα αρκεί η πιθανολόγηση των ισχυρισμών. (...)»

Άρθρο 691 § 3

«Η απόφαση του δικαστηρίου περιέχει συνοπτική αιτιολογία ως προς την ύπαρξη ή ανυπαρξία του επικαλούμενου δικαιώματος και τη συνδρομή ή μη επικείμενου κινδύνου ή επείγουσας περίπτωσης και δημοσιεύεται σε δημόσια συνεδρίαση μετά την περάτωση της ακροαματικής διαδικασίας και το αργότερο μέχρι και σαράντα οκτώ (48) ώρες μετά τη συζήτηση, εκτός αν το δικαστήριο έχει τάξει προθεσμία για την υποβολή σημειωμάτων από τους διαδίκους, οπότε το διάστημα των σαράντα οκτώ (48) ωρών υπολογίζεται από την παρέλευση αυτής της προθεσμίας. Το διατακτικό της απόφασης καταχωρίζεται κάτω από την αίτηση ή στα πρακτικά. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και αν για ειδικούς λόγους επιβάλλεται να επιφυλαχθεί το δικαστήριο να εκδώσει την απόφασή του σε μεταγενέστερο χρόνο, αυτός που διευθύνει τη συζήτηση έχει την υποχρέωση να γνωστοποιεί την ημέρα και ώρα που θα δημοσιευθεί η απόφαση, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη συζήτηση της αίτησης ή από το τέλος της προθεσμίας που έχει τυχόν τάξει το δικαστήριο για την υποβολή σημειωμάτων από τους διαδίκους. Μέσα στην ίδια προθεσμία ο δικαστής που εκδίδει την απόφαση οφείλει να συντάξει, χρονολογήσει και υπογράψει το σύνολο των αποφάσεων επί των υποθέσεων που συζητήθηκαν.»

Άρθρο 691 Α

«1. Αν το δικαστήριο κρίνει ότι υπάρχει ανάγκη, έχει το δικαίωμα, μόλις κατατεθεί η αίτηση και ώσπου να εκδοθεί η απόφασή του, να εκδώσει και αυτεπαγγέλτως προσωρινή διαταγή, που καταχωρίζεται κάτω από την αίτηση ή στα πρακτικά, σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν έως την έκδοση της απόφασής του για την εξασφάλιση ή τη διατήρηση του δικαιώματος ή τη ρύθμιση της κατάστασης.

2. Για την έκδοση προσωρινής διαταγής καλείται με οποιονδήποτε τρόπο ο καθ' ου η αίτηση, αν ο δικαστής κρίνει αναγκαία την εμφάνισή του. Αν γίνει δεκτό το αίτημα για έκδοση προσωρινής διαταγής η σχετική αίτηση ασφαλιστικών μέτρων προσδιορίζεται για συζήτηση μέσα σε τριάντα (30) ημέρες. Αναβολή της συζήτησης δεν επιτρέπεται, διαφορετικά παύει αυτοδικαίως η ισχύς της προσωρινής διαταγής, εκτός αν αυτή παραταθεί από το δικαστήριο που δικάζει την αίτηση. Σε κάθε περίπτωση ο καθ' ου η αίτηση διατηρεί το δικαίωμα να ζητήσει την ανάκληση της προσωρινής διαταγής. (...)»

Άρθρο 696 § 3

«Το δικαστήριο που διέταξε ασφαλιστικά μέτρα, έως την συζήτηση της αγωγής που αφορά την κύρια υπόθεση, έχει δικαίωμα, με αίτηση όποιου έχει έννομο συμφέρον, να μεταρρυθμίσει ή να ανακαλέσει ολικά ή εν μέρει την απόφασή του εφόσον επήλθε μεταβολή των πραγμάτων που δικαιολογεί την ανάκληση ή τη μεταρρύθμισή της.»

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 8 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

40. Επικαλούμενοι τα άρθρα 6 και 8 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται, κατά πρώτο λόγο, για την καθυστέρηση κατά την δημοσίευση της απόφασης με αριθμό 2924/2016 του πρωτοδικείου Αθηνών και, κατά δεύτερο λόγο, για το δικαίωμα της επίσκεψης επί τρεις ώρες την εβδομάδα που τους παραχώρησαν προσωρινά τα εθνικά δικαστήρια, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η δικάσιμος ενώπιον του δικαστηρίου είχε οριστεί για τις 4 Ιουνίου 2018. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι αιτιάσεις που διατυπώθηκαν από τους προσφεύγοντες πρέπει να εξεταστούν χωριστά. Υπενθυμίζει ότι είναι αρμόδια για τον νομικό χαρακτηρισμό των επιδίκων πραγματικών περιστατικών (*Radomilja και λοιποί κατά Κροατίας* [GC], αριθ. 37685/10 και 2768/12, § 126, 20 Μαρτίου 2018. Εκτιμά ότι συντρέχει λόγος να εξεταστούν οι ισχυρισμοί των

προσφευγόντων υπό το πρίσμα του μόνου άρθρου 8 της Σύμβασης, το οποίο ορίζει τα εξής:

«1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του.

2. Δεν επιτρέπεται να υπάρξη επέμβασις δημοσίας αρχής εν τη ασκήσει του δικαιώματος τούτου, εκτός εάν η επέμβασις αύτη προβλέπεται υπό του νόμου και αποτελεί μέτρον το οποίον, εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν, είναι αναγκαίον δια την εθνικήν ασφάλειαν, την δημοσίαν ασφάλειαν, την οικονομικήν ευημερίαν της χώρας, την προάσπισιν της τάξεως και την πρόληψιν ποινικών παραβάσεων, την προστασίαν της υγείας ή της ηθικής, ή την προστασίαν των δικαιωμάτων και ελευθεριών άλλων. »

Α. Όσον αφορά την αιτίαση των προσφευγόντων όσον αφορά την συχνότητα και τον τρόπο της επικοινωνίας

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

41. Κατά πρώτο λόγο, η Κυβέρνηση αναφέρει, στις από 11 Μαΐου 2017 προτάσεις τους, ότι οι προσφεύγοντες δεν κατέθεσαν μία κύρια αγωγή προκειμένου να επιτύχουν μία οριστική απόφαση επί των δικαιωμάτων της επιμέλειας και της επικοινωνίας. Προσθέτει ότι, μετά την απόφαση με αριθμό 2924/2016 η οποία εκδόθηκε από το πρωτοδικείο Αθηνών σχετικά με τα ασφαλιστικά μέτρα, μόνον η κ. Ευγενία-Μάρθα Καράμπαλη άσκησε μία αγωγή κατά των προσφευγόντων. Αυτή τονίζει ότι φαίνεται ότι τα προσωρινά μέτρα με τα οποία ρυθμίστηκε η επιμέλεια και η επικοινωνία, για τις οποίες παραπονούνται οι προσφεύγοντες, «άρθηκαν αυτεπαγγέλτως» ως προς αυτούς, λόγω της εκ μέρους τους παράλειψης να καταθέσουν μία κύρια αγωγή.

42. Οι προσφεύγοντες απαντούν ότι η παρούσα υπόθεση αφορά τόσο την καθυστέρηση της δημοσίευσης της επίδικης απόφασης μέσα σε χρονικό διάστημα έξι μηνών όσο και τον περιορισμό της επικοινωνίας με το τέκνο, ήτοι τρεις ώρες την εβδομάδα μέχρι την εκ μέρους του δικαστηρίου δημοσίευση της οριστικής

απόφασης. Εκτιμούν ότι, όσον αφορά τα ζητήματα αυτά, δεν υπήρχε ένδικο βοήθημα προς εξάντληση. Ειδικότερα, ισχυρίζονται ότι η επικαλούμενη καθυστέρηση της δημοσίευσης της επίδικης απόφασης είχε μη αναστρέψιμες συνέπειες οι οποίες δεν θα μπορούσαν να τροποποιηθούν από ένα δικαστήριο. Τονίζουν ότι, σε κάθε περίπτωση, η κατάθεση μιας κύριας αγωγής θα παρήγαγε ενδεχόμενα αποτελέσματα μόνον μετά την ημερομηνία της δικασίμου που ορίστηκε για τις 4 Ιουνίου 2018. Όμως, αυτοί εκτιμούν ότι υπήρξε ήδη παραβίαση των δικαιωμάτων τους με την έννοια του άρθρου 8 της Σύμβασης.

43. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι ο πρώτος προσφεύγων «δεν έχει καμία νομιμοποίηση *ratione personae* να επικαλείται μία παραβίαση των δικαιωμάτων του όσον αφορά την απόρριψη του αιτήματος προσωρινής διαταγής που υποβλήθηκε από την δεύτερη και τον τρίτο των προσφευγόντων», δεδομένου ότι ο ίδιος ουδέποτε κατέθεσε τέτοιο αίτημα.

44. Οι προσφεύγοντες δηλώνουν ότι, κατά την συνεδρίαση της 18 Δεκεμβρίου 2015, ο πρώτος προσφεύγων είχε υποβάλει ένα αίτημα προσωρινής διαταγής προκειμένου να ρυθμιστεί ο τρόπος επικοινωνίας με το τέκνο.

45. Κατά δεύτερο λόγο, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες δεν κατέθεσαν, δυνάμει του άρθρου 696 § 3 του ΚΠολΔ, μία αίτηση για την ανάκληση ή την μεταρρύθμιση της απόφασης με αριθμό 2924/2016 του πρωτοδικείου Αθηνών. Προσθέτει ότι ο πρώτος προσφεύγων δεν κατέθεσε μία αίτηση για την διόρθωση της απόφασης αυτής όσον αφορά την επικαλούμενη από αυτόν εσφαλμένη εγγραφή του ονόματος του δικηγόρου του. Αναφέρει τέλος ότι οι προσφεύγοντες παραπονούνται για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου για μία παραβίαση του άρθρου 691 § 3 του ΚΠολΔ και ότι δεν κατέθεσαν αποζημιωτική αγωγή προς τούτο κατά του Δημοσίου προκειμένου να δώσουν στα εθνικά δικαστήρια την δυνατότητα να αποφανθούν επί των ζητημάτων του κατά πόσον οι προθεσμίες αυτές είχαν εν προκειμένω εφαρμογή, αν αυτές ήταν ενδεικτικές ή δεσμευτικές για το συγκεκριμένο δικαστήριο και αν οι προσφεύγοντες είχαν υποστεί μία βέβαιη ζημία.

46. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι, δυνάμει του άρθρου 696 § 3 του ΚΠολΔ, απαιτείται η συνδρομή μιας προϋπόθεσης προκειμένου να ανακληθούν

αυτομάτως τα προσωρινά μέτρα, η οποία είναι να οριστεί από τον αρμόδιο δικαστή μία προθεσμία για την άσκηση μιας κύριας αγωγής. Όμως, εν προκειμένω, ο αρμόδιος δικαστής δεν όρισε μία τέτοια προθεσμία, γεγονός που σημαίνει ότι δεν ετέθη κανένα ζήτημα αυτόματης ανάκλησης όσον αφορά το προσωρινό μέτρο. Προσθέτουν ότι η αίτηση για την ανάκληση ή την μεταρρύθμιση των ασφαλιστικών μέτρων δεν είναι ένα πραγματικό ένδικο βοήθημα διότι απαιτεί μία αλλαγή της κατάστασης. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν τέλος ότι η αποζημιωτική αγωγή η οποία θα έπρεπε να ασκηθεί προκειμένου να καθοριστεί, κατά την άποψη της Κυβέρνησης, κατά πόσον οι προθεσμίες ήταν ενδεικτικές ή δεσμευτικές, δεν είναι συναφής εν προκειμένω.

2. Η εκτίμηση του Δικαστηρίου

47. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο μηχανισμός προστασίας ο οποίος έχει θεσπιστεί από την Σύμβαση έχει, και είναι πρωταρχικό, επικουρικό χαρακτήρα σε σχέση με τα εθνικά συστήματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Το Δικαστήριο έχει την αποστολή να επιβλέπει τον σεβασμό εκ μέρους των συμβαλλομένων Κρατών των απορρεουσών από την Σύμβαση υποχρεώσεών τους. Αυτό οφείλει να μην υποκαθίσταται στην θέση των συμβαλλομένων Κρατών, τα οποία έχουν την ευθύνη να επαγρυπνούν ώστε τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες που εγγυάται η Σύμβαση να γίνονται σεβαστά και να προστατεύονται σε εθνικό επίπεδο. Ο κανόνας της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων στηρίζεται στην υπόθεση, η οποία αντανάκλαται στο άρθρο 13 της Σύμβασης, με το οποίο αυτή παρουσιάζει στενή συνάφεια, ότι η εθνική έννομη τάξη προσφέρει ένα πραγματικό ένδικο βοήθημα όσον αφορά την επικαλούμενη παραβίαση. Είναι συνεπώς ένα τμήμα απαραίτητος για την λειτουργία αυτού του μηχανισμού προστασίας (*Vučković και λοιποί κατά Σερβίας* [GC], αριθ. 17153/11, § 69, 25 Μαρτίου 2014).

α) Όσον αφορά τον πρώτο προσφεύγοντα

48. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, όπως προκύπτει από την δικογραφία, η αίτηση αναίρεσης του πρώτου προσφεύγοντος κατά της απόφασης με αριθμό 1600/2019 του εφετείου είναι πάντοτε εκκρεμής ενώπιον του Αρείου Πάγου.

49. Κάτω από αυτές τις ιδιαίτερες περιστάσεις, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η προκείμενη αιτίαση είναι προς το παρόν πρόωρη.

50. Έπεται ότι αυτό το τμήμα αυτό της αιτίασης πρέπει να απορριφθεί ως πρόωρο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

β) Όσον αφορά την δεύτερη και τον τρίτο των προσφευγόντων

51. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, όπως προκύπτει από την δικογραφία, οι πιο πάνω αναφερόμενοι δεν άσκησαν κύρια αγωγή κατά της κ. Ευγενίας-Μάρθας Καραμπάλη όσον αφορά τα δικαιώματα επικοινωνίας.

52. Λαμβανομένων υπόψη των πιο πάνω αναφερομένων, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι προσφεύγοντες αυτοί δεν έδωσαν στο εναγόμενο Κράτος την δυνατότητα να επανορθώσει την επικαλούμενη παραβίαση, χρησιμοποιώντας τους δικαστικούς πόρους οι οποίοι προσφέρονται από το εθνικό δίκαιο (βλέπε, *a contrario*, *Καραπαναγιώτου και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 1571/08, § 29, 28 Οκτωβρίου 2010).

53. Κατά συνέπεια, αυτό το τμήμα της αιτίασης, όσον αφορά την δεύτερη και τον τρίτο των προσφευγόντων πρέπει να απορριφθεί λόγω της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

Β. Όσον αφορά την αιτίαση των προσφευγόντων για την καθυστέρηση της διαδικασίας σχετικά με την ρύθμιση του τρόπου της επικοινωνίας με το τέκνο

1. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

α) Οι προσφεύγοντες

54. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι η υπόθεση αφορά την γονική μέριμνα και τα δικαιώματα επικοινωνίας, η αξιολόγηση του λογικού χαρακτήρα της διάρκειας της διαδικασίας καθίσταται για τον γονέα – διάδικο ένα διακύβευμα

ιδιαίτερης σημασίας. Προσθέτουν ότι μία καθυστέρηση στην διαδικασία μπορεί να οδηγήσει στην δημιουργία μιας πραγματικής κατάστασης όσον αφορά την επίδικη διαφορά πριν ακόμη να αποφανθεί το δικαστήριο επί της υπόθεσης. Έπεται, κατά την άποψη των προσφευγόντων, ότι τα εθνικά δικαστήρια έχουν την υποχρέωση να επιδεικνύουν μία ιδιαίτερη επιμέλεια και να διεκπεραιώνουν τις υποθέσεις με ταχύτητα. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι τούτο δεν συνέβη στην παρούσα περίπτωση, διότι η εν λόγω δικαστική απόφαση δημοσιεύθηκε μέσα σε χρονικό διάστημα έξι μηνών αντί για την νόμιμη προθεσμία των 48 ωρών. Στην διάρκεια αυτού του χρονικού διαστήματος, η απουσία επικοινωνίας των προσφευγόντων με το τέκνο οδήγησε σε μία πραγματική κατάσταση όσον αφορά τον σχηματισμό της προσωπικότητας του τέκνου, η οποία ήταν «μονομερής και μη ισορροπημένη». Οι προσφεύγοντες αναφέρουν ότι, εν προκειμένω, η Κυβέρνηση δεν παρουσίασε στοιχεία, όπως η πολυπλοκότητα της υπόθεσης ή η συμπεριφορά των διαδίκων, τα οποία θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την υπερβολική καθυστέρηση. Αντιθέτως, εκτιμούν ότι η υπόθεση ήταν απλή και δεν παρουσίαζε δυσκολίες και ότι αυτοί δεν συνέβαλαν στην καθυστέρηση αλλά προσπάθησαν να επιταχύνουν την διαδικασία.

55. Οι προσφεύγοντες δηλώνουν επίσης ότι «για έναν γονέα και το τέκνο του, το να είναι μαζί είναι ένα κρίσιμο στοιχείο της οικογενειακής ζωής» και ότι οι δικαστικές αποφάσεις οι οποίες περιορίζουν το δικαίωμα επικοινωνίας μεταξύ τους είναι μέτρα που παρεμβαίνουν στο προστατευόμενο από το άρθρο 8 της Σύμβασης δικαίωμα. Εκτιμούν ότι απαιτείται ένας αυστηρός έλεγχος στους περιορισμούς οι οποίοι επιβάλλονται από τις αρχές όσον αφορά την επικοινωνία μεταξύ των γονέων και των τέκνων, και ότι οι περιορισμοί οφείλουν να αιτιολογούνται σαφώς μέσα στην δικαστική απόφαση. Ειδικότερα, θεωρούν ότι μία τέτοια απόφαση οφείλει να περιέχει λόγους «επαρκείς και τελεσφόρους» προκειμένου να αιτιολογήσει τον περιορισμό και ότι οι λόγοι οφείλουν να στοχεύουν στην προστασία των συμφερόντων του τέκνου, λαμβανομένου υπόψη του δικαιώματος ένωσης του τέκνου με τα μέλη της οικογενείας του. Μία σχέση αναλογικότητας οφείλει να υφίσταται μεταξύ του περιορισμού της επικοινωνίας και του θεμιτού σκοπού ο οποίος εξυπηρετείται από ένα τέτοιο περιορισμό. Κατά

την άποψη των προσφευγόντων, τούτο δεν ίσχυσε εν προκειμένω. Το αρμόδιο δικαστήριο περιόρισε την επικοινωνία των ενδιαφερομένων με το τέκνο σε μόνον τρεις ώρες την εβδομάδα, ήτοι σε 156 ώρες κατ' έτος, ενώ στην μητέρα του τέκνου παραχωρήθηκαν 8.424 ώρες κατ' έτος με το τέκνο. Κατά τους προσφεύγοντες, τούτο σημαίνει ότι 1,7% του χρόνου δόθηκε στον πατέρα και 96,3% στην μητέρα. Οι ενδιαφερόμενοι εκτιμούν επομένως ότι η εν λόγω απόφαση δεν τήρησε μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ των διαδίκων. Τέτοιοι περιορισμοί επιβάλλονται σε ακραίες περιπτώσεις, ήτοι όταν η ζωή και η ασφάλεια του τέκνου είναι σε κίνδυνο εξαιτίας μιας ανάρμοστης συμπεριφοράς ενός από τους γονείς, η οποία δεν ισχύει εν προκειμένω. Αντιθέτως, οι προσφεύγοντες εξηγούν ότι είναι μία οικογένεια δικηγόρων, αξιοσέβαστη και αναγνωρισμένη, η οποία έχει ηθικές και πνευματικές αξίες και απεριόριστη αγάπη για το τέκνο. Προσθέτουν ότι ούτε το δικαστήριο, μέσα στην απόφασή του, ούτε η Κυβέρνηση, μέσα στις παρατηρήσεις της, δεν αιτιολόγησαν με επαρκείς λόγους τους δυσανάλογους περιορισμούς επικοινωνίας, όπως, για παράδειγμα, το ανώτερο συμφέρον του τέκνου. Κατά την άποψη των προσφευγόντων, οι λόγοι δεν μνημονεύονται διότι δεν υπάρχουν. Αντιθέτως, το ανώτερο συμφέρον του τέκνου απαιτεί να έχει το τελευταίο μία βαθύτερη σχέση με τα μέλη της οικογενείας του, προκειμένου να εξασφαλιστεί η φυσιολογική και πλήρης εξέλιξη της προσωπικότητάς του. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, οι προσφεύγοντες εκτιμούν ότι οι αρχές υπερέβησαν την διακριτική ευχέρειά τους.

56. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν επίσης ότι η κατάσταση επιδεινώθηκε από το γεγονός ότι η εξέταση της αγωγής τους από το δικαστήριο προβλεπόταν για τις 4 Ιουνίου 2018. Η προθεσμία αυτή φέρεται να είχε μη αναστρέψιμες συνέπειες για την σχέση των προσφευγόντων με το τέκνο, διότι το τέκνο συμπλήρωσε τα τέσσερα έτη κατά τον χρόνο εξέτασης της υπόθεσης, και ο χαρακτήρας του καθώς και οι διαπροσωπικές σχέσεις του είχαν ήδη αναπτυχθεί. Αυτοί ισχυρίζονται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 691 του ΚΠολΔ, όπως αυτό τροποποιήθηκε από το άρθρο 16 § 2 του νόμου 4055/2012, το δικαστήριο είχε την υποχρέωση να εκδώσει μία απόφαση μέσα σε προθεσμία 48 ετών. Προσθέτουν ότι η προσωρινή διαταγή είναι μία εκτελεστή ρύθμιση που εκδίδεται από μία

δικαστική αρχή και η οποία μπορεί να εξομοιωθεί με μία δικαστική απόφαση και πρέπει συνεπώς να είναι αιτιολογημένη, κάτι το οποίο δεν συνέβη εν προκειμένω.

57. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται τέλος ότι η απόφαση με αριθμό 2924/2016 περιέχει ανακρίβειες, διότι αυτή δεν μνημονεύει τον εκπρόσωπό τους. Προσθέτουν ότι η απόφαση αντιγράφει ως επί το πλείστον τα αιτήματα της τρίτης παρεμβαίνουσας, αλλά αγνοεί τα επιχειρήματά τους. Αυτοί διακρίνουν μία πιθανότητα μεροληψίας του δικαστηρίου υπέρ της τρίτης παρεμβαίνουσας και εκτιμούν ότι η αρχή της ισότητας των διαδίκων δεν τηρήθηκε εν προκειμένω. Παραπονούνται επίσης για την αιτιολογία των εν λόγω αποφάσεων.

β) Η Κυβέρνηση

58. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι, όσον αφορά τις αιτιάσεις της δεύτερης και του τρίτου των προσφευγόντων επί της απόφασης με αριθμό 2924/2016 του πρωτοδικείου η οποία δεν δημοσιεύθηκε εντός προθεσμίας 48 ωρών και επί της απόφασης σχετικά με το αίτημα προσωρινής διαταγής, αυτές είναι προδήλως αβάσιμες. Αναφέρει ότι το αίτημά τους να τους ανατεθεί η επιμέλεια του τέκνου ήταν, εξ αρχής, καταδικασμένο σε αποτυχία. Έπεται ότι, κατά την άποψη της Κυβέρνησης, οι ενδιαφερόμενοι δεν είχαν καμία βάσιμη προσδοκία να επιτύχουν την αποδοχή του αιτήματός τους. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι τα επίδικα ευαίσθητα διακυβεύματα, η σοβαρότητα της σύγκρουσης που έφερε αντιμέτωπους τους προσφεύγοντες και την κ. Ευγενία-Μάρθα Καραμπάλη, καθώς και ο αριθμός και το περιεχόμενο των αιτήσεων δεν διευκόλυναν ούτε την δημοσίευση μιας προσωρινής διαταγής ούτε την ταχύτερη δημοσίευση μιας απόφασης, διότι τα αρμόδια δικαστήρια έπρεπε να σταθμίσουν τα αντικρουόμενα συμφέροντα όλων των διαδίκων, καθώς και το ανώτερο συμφέρον του τέκνου. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, οι προσφεύγοντες ούτε απέδειξαν ούτε διευκόλυναν την επιθυμία τους να επιτύχουν μία προσωρινή λύση όσον αφορά την επικοινωνία. Εν τούτοις, το αρμόδιο δικαστήριο κατέληξε το ίδιο σε έναν συμβιβασμό, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα στοιχεία της δικογραφίας και έχοντας ως σημείο εκκίνησης δύο αντίθετες αιτήσεις. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, όπως παραδέχονται οι προσφεύγοντες, οι τελευταίες επαφές τους με το τέκνο έλαβαν

χώρα στις 4 Οκτωβρίου 2015, ενώ, στις 8 Δεκεμβρίου 2015, η δεύτερη και ο τρίτος των προσφευγόντων και, στις 18 Δεκεμβρίου 2015, ο πρώτος προσφεύγων κατέθεσαν μία αίτηση και μία ανταίτηση σχετικά με την ρύθμιση του τρόπου της επικοινωνίας. Σύμφωνα με την Κυβέρνηση, παρά το γεγονός ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν επαφές με το τέκνο από τις 4 Οκτωβρίου 2015, προσέφυγαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων μόλις δύο μήνες αργότερα και μέσα στο πλαίσιο μιας αντιδικίας η οποία είχε εισαχθεί από την κ. Ευγενία-Μάρθα Καραμπάλη σχετικά με την καταβολή μιας διατροφής. Έπεται, κατά την άποψη της Κυβέρνησης, ότι η φθορά του οικογενειακού δεσμού που υφίσταται μεταξύ των προσφευγόντων και του τέκνου δεν μπορεί να αποδοθεί στην απονομή η οποία σχετίζεται με την προσωρινή ρύθμιση εκ μέρους των εθνικών δικαστηρίων του τρόπου της επικοινωνίας.

59. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι, εν προκειμένω, δεν υπήρξε κάποια καθυστέρηση όσον αφορά την δημοσίευση της εν λόγω απόφασης, διότι δεν προκύπτει ούτε από τα άρθρα 6 § 1 και 8 της Σύμβασης ούτε από τις διατάξεις του ΚΠολΔ ότι υφίσταται μία υποχρέωση να δημοσιεύονται οι σχετικές με ασφαλιστικά μέτρα εντός προθεσμίας έξι μηνών. Σε κάθε περίπτωση, κατά την άποψη της Κυβέρνησης, δεδομένης της πολυπλοκότητας και των ιδιαιτεροτήτων της υπόθεσης, το δικαστήριο δεν καθυστέρησε την δημοσίευση της απόφασης με αριθμό 2924/2016 κατά τρόπο ώστε να διαρρήξει τον, ήδη διαρραγέντα, δεσμό μεταξύ των προσφευγόντων και του τέκνου. Η Κυβέρνηση προσθέτει ότι η προσφυγή είναι προδήλως αβάσιμη όσον αφορά την αιτίαση των προσφευγόντων για το χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο ορίστηκε η συζήτηση της υπόθεσης που αφορούσε τον καθορισμό του ύψους της διατροφής.

60. Υποστηρίζει ότι το δικαστήριο τήρησε τις δικονομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 8 της Σύμβασης. Προσθέτει ότι η απόφαση με αριθμό 2924/2016 αποκατέστησε τον δεσμό μεταξύ των προσφευγόντων και του τέκνου ο οποίος είχε ήδη διαρραγεί πριν από πολύ καιρό. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, η αιτιολογία της απόφασης αυτής ήταν σαφής και τα συμπεράσματά της, τα οποία μπορούν να ελεγχθούν από το Δικαστήριο, είχαν «διατυπωθεί μετά από εξέταση της επαρκούς πιθανολόγησης των ισχυρισμών». Η Κυβέρνηση

προσθέτει ότι δεν αποδείχθηκε, πέρα από κάθε λογική αμφιβολία, ότι η εν λόγω προσωρινή απόφαση καθυστέρησε ή ήταν αυθαίρετη ή ότι εκδόθηκε τόσο προσεκτικά και δίκαια μέσα στο πλαίσιο της χορήγησης μιας προσωρινής διαταγής την ίδια ημέρα ή δημοσιευθείσας εντός προθεσμίας 48 ωρών μέσα στο πλαίσιο μιας απόφασης σχετικής με τα ασφαλιστικά μέτρα. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, σε κάθε περίπτωση, η δημοσίευση της απόφασης δεν δημιούργησε μία μη αναστρέψιμη κατάσταση έχουσα επιπτώσεις στους οικογενειακούς δεσμούς μεταξύ του τέκνου και των προσφευγόντων.

61. Η Κυβέρνηση αναφέρει ότι το δικαστήριο είχε την υποχρέωση να εξετάσει το ανώτερο συμφέρον του τέκνου, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης και ιδίως την ηλικία του τέκνου καθώς και τις κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις τις οποίες θα είχε μία απόφαση που το αφορούσε πάνω σε αυτό και στους διαδίκους. Εν προκειμένω, διαπιστώνει ότι το εθνικό δικαστήριο έκρινε ότι η ρύθμιση του τρόπου επικοινωνίας έπρεπε να είναι σύμφωνη προς το ανώτερο συμφέρον του τέκνου με τον τρόπο ο οποίος περιγράφεται μέσα στην απόφαση. Αναφέρει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν κάποια απόδειξη που να στοιχειοθετεί ότι η απόφαση ήταν εσφαλμένη και ότι η παραδοχή των αιτημάτων τους θα ήταν σύμφωνη προς το ανώτερο συμφέρον του τέκνου. Κατά την άποψη της Κυβέρνησης, το αρμόδιο δικαστήριο καθόρισε τα προσωρινά κατά τρόπο πρακτικό, μετά από μία διαδικασία αξιολόγησης των αποδείξεων, η οποία διήρκεσε πολλές ώρες και στην διάρκεια της οποίας οι προσφεύγοντες έπαιξαν πολύ ενεργό ρόλο. Στην συνέχεια, τα αποδεικτικά στοιχεία αξιολογήθηκαν εντός λογικής προθεσμίας και με μέριμνα για τον σεβασμό του ανώτερου συμφέροντος του τέκνου.

γ) Η τρίτη παρεμβαίνουσα

62. Η τρίτη παρεμβαίνουσα υποστηρίζει ότι δεν υπήρξε καθυστέρηση στην καθυστέρηση της απόφασης με αριθμό 2924/2016 σχετικά με τα προσωρινά μέτρα. Αυτή ισχυρίζεται ότι, την εποχή των συμβάντων, ο νόμος 4335/2015 που τροποποιεί το άρθρο 691 § 3 του ΚΠολΔ και προβλέπει ότι η απόφαση σχετικά με τα προσωρινά μέτρα έπρεπε να δημοσιευθεί εντός προθεσμίας 48 ωρών δεν

είχε ακόμη τεθεί σε ισχύ. Προσθέτει ότι το αρμόδιο δικαστήριο αιτιολόγησε την απόφασή του με λεπτομέρειες.

63. Ισχυρίζεται ότι η δεύτερη και ο τρίτος των προσφευγόντων δεν ήταν παρόντες κατά την γέννηση του εγγονού τους, στις 23 Σεπτεμβρίου 2014, και ότι δεν επικοινωνήσαν μαζί του παρά μόνον μερικές ημέρες το καλοκαίρι του 2015. Υποστηρίζει ότι αυτοί δεν ενδιαφέρθηκαν για την κατάσταση του τέκνου, για το αν τρεφόταν και ντυνόταν, και αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο αυτή κατέθεσε μία αγωγή διατροφής. Αυτή ισχυρίζεται ότι ο πρώτος προσφεύγων, από την πλευρά του, δεν συνεισέφερε στην διατροφή του γιού του ούτε κατέβαλε ένα ευρώ κατά την διάρκεια του έτους που ακολούθησε την γέννησή του και δεν επικοινωνούσε παρά σπανίως με αυτόν. Προσθέτει ότι αυτός είχε αρνηθεί να μεταβεί σε μία συνάντηση στο νοσοκομείο, κατά την οποία αυτός υποβλήθηκε σε μία εξέταση της καρδιάς. Έπεται, κατά την άποψη της τρίτης παρεμβαίνουσας, ότι οι προσφεύγοντες είχαν επιλέξει να μην επικοινωνούν με το τέκνο και ότι δεν μπορούν τώρα να παραπονούνται «ότι ο δεσμός του πατέρα και της γιαγιάς και του παππού με το τέκνο είχε διαρραγεί».

64. Η τρίτη παρεμβαίνουσα υποστηρίζει ότι το τέκνο, το οποίο ήταν ηλικίας δεκαπέντε μηνών κατά τον χρόνο των συμβάντων, ήταν στενά συνδεδεμένο μαζί της και ότι ήταν λογικό για το αρμόδιο δικαστήριο να μην το εμπιστευθεί δεκαπέντε ημέρες τον μήνα στην γιαγιά του και στον παππού του και στον πατέρα του που βρισκόταν στο εξωτερικό. Τονίζει προς τούτο ότι ο πρώτος προσφεύγων εργαζόταν σε ένα δικηγορικό γραφείο στην Σαουδική Αραβία, ότι αυτός ήταν συχνά απών (σε επαγγελματικά ταξίδια) και ότι, από την δημοσίευση της επίδικης απόφασης, αυτός δεν μπόρεσε να επισκεφθεί το τέκνο παρά μόνον 12 φορές αντί για 37 φορές. Όσον αφορά την διαδικασία η οποία διεξήχθη ενώπιον του δικαστηρίου, η τρίτη παρεμβαίνουσα υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες δεν στερήθηκαν του δικαιώματός τους για πρόσβαση σε δικαστήριο και ότι αυτοί μπόρεσαν να αναπτύξουν τους ισχυρισμούς τους και να εξετάσουν τον μάρτυρά τους. Προσθέτει ότι οι προσφεύγοντες μπορούν πάντοτε να καταθέσουν μία αίτηση ανάκλησης της απόφασης σχετικά με την επικοινωνία ή με την διατροφή, εφόσον εκτιμούν ότι υπήρξε μία μεταβολή της κατάστασης.

65. Οι προσφεύγοντες απαντούν ότι η τρίτη παρεμβαίνουσα δεν τήρησε τους όρους τους οποίους έπρεπε να πληρούν οι παρατηρήσεις της. Ειδικότερα, εκτιμούν ότι αυτή σχολίασε τα πραγματικά περιστατικά και την ουσία της υπόθεσης. Καλούν ως εκ τούτου το δικαστήριο να μην συμπεριλάβει την παρέμβαση στην δικογραφία της υπόθεσης.

2. Τα επιχειρήματα των διαδίκων

α) Γενικές αρχές

66. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι για έναν γονέα και το τέκνο του, το να είναι μαζί συνιστά ένα θεμελιώδες στοιχείο της «οικογενειακής ζωής» με την έννοια του άρθρου 8 της Σύμβασης (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Olsson κατά Σουηδίας* (αριθ. 1), 24 Μαρτίου 1988, § 59, série A no. 130, *Gluhaković κατά Κροατίας*, αριθ. 21188/09, § 54, 12 Απριλίου 2011).

67. Το άρθρο 8 τείνει κατά κύριο λόγο να προστατέψει το άτομο κατά των αυθαιρέτων παρεμβάσεων της δημόσιας εξουσίας. Μπορεί εν τούτοις να δημιουργήσει επιπρόσθετα θετικές υποχρεώσεις οι οποίες αναφέρονται μεταξύ άλλων στην αποτελεσματικότητα των ερευνητικών διαδικασιών σχετικά με την οικογενειακή ζωή (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Marckx κατά Βελγίου*, 13 Ιουνίου 1979, § 31, série A no. 31, πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Gluhaković*, § 55, και *R.B. και M. κατά Ιταλίας*, αριθ. 41382/19, § 65, 22 Απριλίου 2021). Τούτο περιλαμβάνει μία υποχρέωση για τις εθνικές αρχές να λαμβάνουν μέτρα ενόψει της συνένωσης των γονέων με τα τέκνα τους και της διευκόλυνσης των ενώσεων αυτών. Τούτο έχει εφαρμογή επίσης στις περιπτώσεις όπου προκύπτουν αντιδικίες επικοινωνίας και επιμέλειας μεταξύ των γονέων και/ ή άλλων μελών της οικογένειας των τέκνων (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Gluhaković*, § 56).

68. Δεδομένου ότι ο πραγματικός σεβασμός της οικογενειακής ζωής επιβάλλει να καθορίζονται οι μελλοντικές σχέσεις μεταξύ γονέως και τέκνου μόνον στην βάση του συνόλου των συναφών στοιχείων, και όχι με την απλή πάροδο του χρόνου (*Diamante και Pellicioni κατά Αγίου Μαρίνου*, αριθ. 32250/08, § 177, 27 Σεπτεμβρίου 2011), η μη αποτελεσματική, και ιδίως η καθυστερημένη, διεξαγωγή των διαδικασιών επιμέλειας και επικοινωνίας μπορεί

να επισύρει μία παράβαση των θετικών υποχρεώσεων δυνάμει του άρθρου 8 της Σύμβασης (*Eberhard και M. κατά Σλοβενίας*, αριθ. 8673/05 και 9733/05, § 127, 1^η Δεκεμβρίου 2009, και *S.I. κατά Σλοβενίας*, αριθ. 45082/05, § 69, 13 Οκτωβρίου 2011), διότι μία δικονομική καθυστέρηση μπορεί να οδηγήσει σε μία τοις πράγμασι επίλυση του επίδικου προβλήματος (*H. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 8 Ιουλίου 1987, § 89, série A no. 120, και *Improta κατά Ιταλίας*, αριθ. 66396/14, § 52, 4 Μαΐου 2017). Έπεται ότι, στις υποθέσεις οι οποίες αφορούν την σχέση ενός προσώπου με το τέκνο του, υπάρχει μία υποχρέωση να επιδειχθεί εξαιρετική επιμέλεια λαμβανομένου υπόψη του κινδύνου να επισύρει η πάροδος του χρόνου μία απόφαση τοις πράγμασι επί της υπόθεσης. Η υποχρέωση αυτή, η οποία είναι καθοριστική προκειμένου να αξιολογηθεί κατά πόσο μία υπόθεση εκδικάστηκε εντός λογικής προθεσμίας, όπως επιβάλλει το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, αποτελεί επίσης τμήμα των υπόρρητων δικονομικών απαιτήσεων του άρθρου 8 (βλέπε, για παράδειγμα, *Süß κατά Γερμανίας*, αριθ. 40324/98, § 100, 10 Νοεμβρίου 2005, *Strömblad κατά Σουηδίας*, αριθ. 3684/07, § 80, 5 Απριλίου 2012, και *Ribić κατά Κροατίας*, αριθ. 27148/12, § 98, 2 Απριλίου 2015).

β) Εφαρμογή των αρχών στην προκείμενη υπόθεση

ι. Ο πρώτος προσφεύγων

a) Επί του παραδεκτού

69. Διαπιστώνοντας ότι αυτό το τμήμα της αιτίας δεν είναι προδήλως αβάσιμο με την έννοια του άρθρου 35 § 3 α) της Σύμβασης και ότι αυτό δεν προσκρούει κατά τα λοιπά σε κάποιο άλλο λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο το κηρύσσει παραδεκτό.

b) Επί της ουσίας

70. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι ο πρώτος προσφεύγων κατέθεσε μία αίτηση για την λήψη προσωρινών μέτρων ενώπιον του δικαστηρίου στις 18 Δεκεμβρίου 2015, ότι, με την απόφασή του με αριθμό 2924/2016 της 27 Ιουνίου 2016, το δικαστήριο ρύθμισε προσωρινά τον τρόπο της επικοινωνίας με το τέκνο και η δικάσιμος της υπόθεσης επί της ουσίας ορίστηκε για τις 4 Ιουνίου 2018, ήτοι

σχεδόν δύο έτη αργότερα. Ακόμη και αν, κατόπιν μιας αίτησης ανάκλησης της απόφασης με αριθμό 2924/2016 που κατατέθηκε από τον προσφεύγοντα, το δικαστήριο όρισε μία πλέον ευνοϊκή επικοινωνία, παραμένει εν τούτοις γεγονός ότι η εξέταση της υπόθεσης επί της ουσίας είναι πάντοτε εκκρεμής και ότι η κύρια αγωγή του προσφεύγοντος έτεινε, ήδη από την αρχή, την επίτευξη κοινής επικοινωνίας ίσου χρόνου με την μητέρα του τέκνου.

71. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι η επίδικη διαδικασία άρχισε στις 18 Δεκεμβρίου 2015 και ότι η απόφαση με αριθμό 1020/2021 δεν έχει ακόμη καθαρογραφεί. Αυτή έχει λοιπόν διαρκέσει, μέχρι σήμερα, περισσότερο από πέντε έτη και εννέα μήνες για τέσσερις βαθμούς δικαιοδοσίας, συμπεριλαμβανομένης και της διαδικασίας της σχετικής με τα ασφαλιστικά μέτρα. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι τα επιχειρήματα τα οποία παρουσιάστηκαν από την Κυβέρνηση δεν μπορούν να εξηγήσουν μία τέτοια καθυστέρηση. Υπενθυμίζει επίσης ότι μία καθυστέρηση στην διαδικασία κινδυνεύει πάντοτε, σε μία τέτοια περίπτωση, να λύσει το επίδικο πρόβλημα με μία τετελεσμένη κατάσταση. Λαμβανομένης υπόψη της θετικής υποχρέωσης να επιδεικνύεται εξαιρετική επιμέλεια σε παρόμοιες υποθέσεις, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι το χρονικό διάστημα το οποίο παρήλθε δεν μπορεί να θεωρηθεί ως λογικό.

72. Κατά συνέπεια, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης.

ii. Η δεύτερη και ο τρίτος των προσφευγόντων

73. Το Δικαστήριο παρατηρεί ότι οι πιο πάνω αναφερόμενοι προσφεύγοντες δεν άσκησαν κύρια αγωγή κατά της κ. Ευγενίας-Μάρθας Καράμπαλη όσον αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας τους. Έπεται ότι το χρονικό διάστημα το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη εν προκειμένω άρχισε στις 10 Δεκεμβρίου 2015, ημερομηνία κατά την οποία οι πιο πάνω αναφερόμενοι προσφεύγοντες κατέθεσαν μία αίτηση για την λήψη των προσωρινών μέτρων, και έληξε στις 27 Ιουνίου 2016, ημερομηνία κατά την οποία δημοσιεύθηκε η απόφαση με αριθμό 2924/2016 του δικαστηρίου, με την οποία ρυθμίστηκε προσωρινά το δικαίωμα επικοινωνίας τους. Η διαδικασία διήρκεσε τότε λιγότερο από έξι μήνες όσον τους αφορά.

74. Λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται πιο πάνω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω η διάρκεια της διαδικασίας όσον αφορά την ρύθμιση του τρόπου επικοινωνίας των πιο πάνω αναφερομένων προσφευγόντων με το τέκνο δεν ήταν παράλογη και ότι οι εθνικές αρχές δεν παρέβησαν τότε τις θετικές υποχρεώσεις τους που απορρέουν από το άρθρο 8 της Σύμβασης.

75. Ως εκ τούτου, στον βαθμό που αυτή η πτυχή της αιτίασης αφορά την δεύτερη και τον τρίτο των προσφευγόντων, πρέπει να απορριφθεί λόγω πρόδηλης έλλειψης βάσης, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 35 §§ 3 α) και 4 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

76. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 41 της Σύμβασης:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

77. Ο πρώτος προσφεύγων ζητεί ένα ποσό 12.000 ευρώ (EUR) για την ηθική βλάβη την οποία εκτιμά ότι υπέστη.

78. Η Κυβέρνηση αντικρούει το αίτημα αυτό. Καλεί το Δικαστήριο να το απορρίψει.

79. Το Δικαστήριο επιδικάζει στον πρώτο προσφεύγοντα 2.600 ευρώ (EUR) για την ηθική βλάβη.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

80. Ο πρώτος προσφεύγων ζητεί 3.500 ευρώ (EUR) για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε μέσα στο πλαίσιο της διαδικασίας η οποία διεξήχθη ενώπιον του Δικαστηρίου. Αυτός προσκομίζει ένα αντίγραφο δύο λογαριασμών αμοιβών μεταξύ αυτού και του εκπροσώπου του, κ. V. Berger.

81. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να μην επιδικάσει ποσό για την αιτία αυτή, διότι ο ενδιαφερόμενος δεν προέβαλε σχετικό αίτημα.

82. Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου, ένας προσφεύγων μπορεί να επιτύχει την επιστροφή των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης του μόνον στον βαθμό που θα αποδεχθεί η πραγματικότητα, η αναγκαιότητα και το λογικό ύψος τους. Εν προκειμένω, λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων που έχει στην διάθεσή του και των πιο πάνω αναφερομένων κριτηρίων, το Δικαστήριο εκτιμά λογικό να επιδικάσει στον πρώτο προσφεύγοντα το ποσό των 1000 ευρώ (EUR) για την διαδικασία ενώπιον του.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

83. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να ευθυγραμμίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας με το επιτόκιο της οριακής δανειακής διευκόλυνσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την αιτίαση του πρώτου προσφεύγοντος όσον αφορά την καθυστέρηση στην διαδικασία σχετικά με την ρύθμιση του τρόπου επικοινωνίας με το τέκνο παραδεκτή και το υπόλοιπο της προσφυγής απαράδεκτο,
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 8 της Σύμβασης εξαιτίας της καθυστέρησης στην διαδικασία σχετικά με την ρύθμιση του τρόπου επικοινωνίας μεταξύ του πρώτου προσφεύγοντος και του τέκνου,
3. *Αποφαίνεται*
 - (α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει στον πρώτο προσφεύγοντα, εντός μιας προθεσμίας τριών μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, τα ακόλουθα ποσά:
 - i. 2.600 EUR (δύο χιλιάδες εξακόσια ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται επί του ποσού αυτού ως φόρος, για την ηθική βλάβη,

ii. 1.000 EUR (χίλια ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται επί του ποσού αυτού ως φόρος, για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη,

(β) ότι από την λήξη της πιο πάνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσανζηθούν με έναν απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς εκείνο της οριακής δανειακής διευκόλυνσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσανζημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

4. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 23 Σεπτεμβρίου 2021, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)

Renata Degener

Γραμματέας

(υπογραφή)

Péter Paczolay

Πρόεδρος

Επίσημη μετάφραση του συνημμένου εγγράφου από την γαλλική γλώσσα.

Αθήνα, 19 Νοεμβρίου 2021

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΕΤΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ & ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Α.Μ. 113 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

[ΥΑ 34908/2021 (ΦΕΚ 3149/Β/19.7.2021)]

Στουρνάρη 5 – Αθήνα 10683. Τηλ. +302103837096 – E-mail: apetrout@otenet.gr